

ազդեցականութիւնը չէ կարող ուրախանալ իրեն:

Եւ այդ պատճառով շատ հասկանալի էր այն յոռաճանդութիւնը որ արտայայտուեալ էր ժողովրդականութեան շատ-շատերէն, այն է որ գուցէ ժողովուրդը, մասնաւորապէս արձագանքը չը տայ այս ամենամիտութեան և վերջի վերջոյ հանգանակի մի չնչին գումար:

V. Մամուլի մասնակցութիւնը յօդակներէն, թէ արդեօք ինչ ձեռք պիտի մտնանցի ժողովուրդը յօդակներէն և նրա մտնանքը թափառելով արդեօք յօդակներէն, այդ պիտի համարուածը որոշի: Ուստի տեղական մամուլի վրայ պարտաւորութիւն է դրուած մշակել յայտնի ծրագրեր, առաջարկութիւն և կամ իր պատգամաւորին տալ դիւրեկալիներ և կամ էլ նախօրոք ուղարկել իրենց, որպէսզի համարուածը այդ հարցը ամենալայն կերպով քննարկուի:

VI. Համագումարի մասնակցութիւնը: Սկզբունքային վիճակ էր երեք շարաքովի ընթացքով հրապարակուած համագումարի կողմէն և միւս ծայրերի համար, այդ ժամանակամիջոցը շատ փոքր էր: Եւ այդ մտքով էլ առաջարկութիւն արեցին, որ գոնէ մի ամիս ժամանակ տրվի: Այդիւր առաջ ունենալով, որ թղթաւորութիւն ստանալն էլ լուսանկարաւոր ժամանակ կը պահանջէր, ժողովը վրձնեց որ այսօրվանց հաշուած մի ամիսը յետոյ կը ժողովի համագումարը:

VII. Համագումարին մասնակցելու իրաւունքը: Սահման մի խնդրութիւնն առաջ տրեւ խորութեան իրաւունք ունի համագումարին ուղարկել մի ներկայացուցիչ, իսկ ի՞նչ այդ անհարմար է կարելի է յանձնարարել այստեղացիներէն մէկն ու մէկին: Պատգամաւորներին անունները պիտի ընտրուի յայտնի լինեն համագումարը ընդհանրապէս 5 օր առաջ, հարկաւոր համագումար միջոցներով:

Սրանք էին այսօրվանիստի որոշումները: Ուրեմն պէտք է մեծ արգելութեամբ արգելադրուի ժողովներ կազմակերպել և քննութեան տակն առնել յայտնի լինող համագումարի պարագայութեան իրենց չէր զանազան:

Ի հարկէ ցանկալի էր լինէր, որ կողմաւոր մի որեւէ խնդրութեան վրայ ցոյց տար:

Մամուլի ժամանակաւոր ընտրութեան ընտրութեան ժամանակ, դրա համար այսօրվայ նիստը որոշեց առաջիկայ ժամիսի համար փող հաւաքել այստեղի խնդրութիւններէն և ժողովարարներէն, իսկ ի՞նչ կարելի էր զգացվի և Մամուլայից, իսկ մի ամիսը յետոյ, երբ համագումարը կը ժողովի, պատգամաւորները կը մտցնեն յայտնի գումարները:

Ճանաչութիւն յայտնից, որ համագումարական ժողովարարական հանգանակութիւնից զոյգացած գումարները մի մասը յատկացվի Տօլստոյին յուշարձան կանգնեցնելու, բայց միւսը պատկանէ յայտնի լինող ժողովի մեծամասնութիւնը պատ, որ դա Տօլստոյին համար վերաբերական էր լինի, որովհետեւ նա դեռ կենդանի է, և քննութեան չենթարկվեց այդ հարցը:

Առաջարկութիւն կարելի էր, որ ընտրութեան միջոց ձեռք առնի կարելի մի որեւէ հիմնարկութեան վրայ, որ Տօլստոյին ներկայացնեն Տօլստոյի միջանակաբաշխութեան, ինչպէս այդ անուամբ Անգլիայում և միւս քաղաքներում երկրներում: Վնասից այդ հարցը յանձնել կենտրոնական հիմնադրի մասնաժողովին:

Իրերս պարտաւոր է համագումարից մի շարքով առաջ հրապարակել ժողովարարականութեան իր ընդհանուր ժողովը և այնտեղ մշակել վերջնական նախապատրաստական ծրագիրը համագումարի պարագայութեան մասին:

Ժամանակաւոր քննարկ կազմել լրացվեց էլ 3 անգամով—Անհնակից, Բօգուշարկից և Ժիլկին:

Արաքն Բալանթար

Ներ: Գրիգոր Օտեան միշտ գրչին ծայրն է եղած, և զայն բնաւ արդիւն ձեռք չէ տալու: Անոր դարձաբարակից չէր. Չօյան զինքը մեղած էր և Օտեանը Չօյան ամբաստանուած: Թէև Արիփարի վրայական գրականութեան մէջ Չօյանի իրապաշտ, զգայնիկ և տարօրոշանիչ ինքնիւր երեքը, որովհետեւ չէ ունեցած: Ողջախոս միայն, Աստղիկներէն գրուածը, իր «Կատակ» նոր երկնամասը անխորձ հասակին գրած մը—«Եւ չէր մէջ-մէջ աշխատել զայն ըլլած նէ, Աստուծոյ պիտի աղաչեմ որ, ի՞նչ հոս նորէն ասանկ բանտը պիտի ըլլած նէ» թող առ անգամ վրայ գցայ և զիս էջ տեղեցնէ: Եւ ինչպէս էջ, վասն զի այդ անգամը գրել ընտրութեան և յամու միայն և չկատարել իրենց կամքը, մինչև որ տեղը կը ստիպուի զայն փախչելու, հանգչեցնել և վերջապէս կը պարտաւորի ալ անոր բնուր թեթեւեղութեան ցոյց կուտայ ամենակ, որպէս զի անիկ ընկերակցական բանտորները ընդգրկուած յառաջիկայական դասին անունն: Ընդհանրապէս Արիփար երբ ուզած է հեղուկ գրելով ծիծաղել գրական էջեր արտադրել, առած է Միկայիլիկ կողմանունը: Իր ծիծաղել կամ գրական ծաղրը ընդունաւ զին լըռու, իսկ ընթերցողին խնդում կը պատճառէ: Նկարէն է իր այդ ձիւղը:

Երգիծական իղզուն ամեն պարագային անգործ չի կենար. գրական յօդաւորները:

ՍՏՈՒՊԻՆԻ ԶԱՌԸ
(Նկարագր)

Մարտի 3-ին, պիտական պաշտպանութեան մասնաժողովի երկնային նիստում, պրեմիէր-մինիստրը արտասանեց հետեւեալ խօսքը:

«Համոզել ժողովանց դժուար է, նորից համոզել համարեա անհնարին է: Զեր վճիռը արգէն պարտաւոր է: Մասնաժողովի անդամները կարծիքները բաժանուած են երկու կամքէն: Գործարարներ, անդամներ մի մասը մշտական ազատ նաւատորմից Ռուսաստանի համար բոլորովին չէ ցանկանում. Ռուսաստանը ծովային պիտութիւն չէ, նրան հարկաւոր են միայն ծովային պաշտպանութեան շինքերը. Ռուսաստանը կարելի է պաշտպանել առանց նաւատորմի:

Եւ կարող եմ հասկնալ այդ հայեցակէտը. բայց այդ միտքը չեմ ընդունում, որովհետեւ ի՞նչ նաւատորմից է լինի, հարկ էր լինի մանկ երկրի խորքը. բայց հասկանում եմ, որ կանգնելով այդ հայեցակէտի վրայ, հարկաւոր է մերթիւլ գումարներ յատկացնել նաւատորմի կառուցանելու համար: Անգամներ միւս մասը կարծում է, որ Ռուսաստանին հարկաւոր է մշտական ազատ մեծ նաւատորմ: Այդ միտքից հրաժարելու համար պէտք է յետադիմ ծանրակշիռ հիմունքներ ունենալ: Զինուորացի հեղինակները այդ հիմունքները երկուսը ունեն—ծովային վարչութեան թերի պատրաստականութիւնը և իրենց միջնակարգ նաւաշինարար ծրագրի բացակայութիւնը: Միտքը պարզ է, նաւատորմի համար փող հարկաւոր չէ, որովհետեւ այդ փողերը ջուրը կ'ածվեն: Մասնաժողովի լուրջութեամբ պատկեր է:

Ինձ թւում է, որ մասնաժողովի անդամները մտածել են, որ կառավարութիւնը կարող է միանալ այդ կարծիքին. չէ որ կառավարութեանը չեն մերժում նաւատորմի խնդրում. նաւատորմից կը լինի, բայց հարկաւոր է սպասել եթէ համաձայնել մասնաժողովի կարծիքին նոս, ապա ուրեմն պէտք է համաձայնել և եզրակացութիւններ ինչու Զեմ կարող եմանալ չափաւոր այդ կարծիքներին դէմ:

Ծովային վարչութեան բարենորոգման միտքը վարչաց արգէն գիտակցել է կառավարութիւնը խորապէս. ոչ միայն բարենորոգումը ընդացած է, այլ ձեռք է իրականացված: Նրան շատ և շատ համակրուած է թագաւոր Կայսրը: Այդ բարենորոգումները նախօրեկին վարչութեանը առում է. «պէտք է սպասել»: Իսկ չէ նշանակում արդեօք զրգուի նոր ոգևորած աշխատանքի դէմ: Բոլորը միանգամից բարեփոխել անկարելի է: Այդ բարենորոգումները իրականացվեցին մեծ բաժանում են, թերեւ, ոչ թէ ամիսներ, այլ շաբաթներ, և անհասկանալի կարծում է այդ քաղկին վարչութեանը զրկել եւանդից: Սոսկի հարկաւոր չէ, այլ հարկաւոր է աշխատել:

Նաւատորմից վերանորոգելու համաձայն ծրագրի բացակայութեան առիթով եւ անցեալ անգամ արգէն գիտակցել, որ թագաւոր Կայսրը հրամայեց իր կառավարութեան, այսինքն մինիստրներին միացնել խորհրդին, համաձայնեցնել բոլոր վարչութիւններին այն բոլոր գործարարութիւնները որոնք վերաբերում են պիտական պաշտպանութեան, թագաւորի այդ կարգադրութեամբ կառավարութեան աշխատանքը ուրիշ ընթացք ստացաւ:

Երբ անգին աշխատանք է կուտակվում, երբ նա դեռ չէ հասցած իր վախճանին իր խորհրդականներ, առում են «պէտք է սպասել»: Սպասել իստեղծութեան արձանագրութիւն չը կալ մասնաժողովի և կառավարութեան միջև. առ այժմ այն պլանը, որի մասին եւ խոսեցին, դեռ ընթաց և չէ ընդունուի:

Այստեղ ասվեց, որ ծովային մինիստրութեան պլանը պէտք է ներկայացվի օրէնսդրական հաստատութիւններին եւ պէտք է նկատեմ, որ զորքի և նաւատորմի կարգ

մէջ և նոյն իսկ լուրջ ազգայնական նորափայլում մէջ արախօսութիւններ, ծիծաղաշարժ մտքեր ունի, անարժան չէր Միլուս անունին, բայց ոչ քննադատութեամբ, այլ գնահատական և գրական լրջութեամբ: Բանտարական կենսից նախադասութիւնը պատկերացնում էր, թէ և խոսքի է լուսական աղաքի գրաշարի վիճակը, սակայն այդ պարագային բնաւ չի մտնար երկրմասը. գրաշարին բերանը գրած է այս նախադասութիւնը—«Եւ չէր մէջ-մէջ աշխատել զայն ըլլած նէ, Աստուծոյ պիտի աղաչեմ որ, ի՞նչ հոս նորէն ասանկ բանտը պիտի ըլլած նէ» թող առ անգամ վրայ գցայ և զիս էջ տեղեցնէ: Եւ ինչպէս էջ, վասն զի այդ անգամը գրել ընտրութեան և յամու միայն և չկատարել իրենց կամքը, մինչև որ տեղը կը ստիպուի զայն փախչելու, հանգչեցնել և վերջապէս կը պարտաւորի ալ անոր բնուր թեթեւեղութեան ցոյց կուտայ ամենակ, որպէս զի անիկ ընկերակցական բանտորները ընդգրկուած յառաջիկայական դասին անունն: Ընդհանրապէս Արիփար երբ ուզած է հեղուկ գրելով ծիծաղել գրական էջեր արտադրել, առած է Միկայիլիկ կողմանունը: Իր ծիծաղել կամ գրական ծաղրը ընդունաւ զին լըռու, իսկ ընթերցողին խնդում կը պատճառէ: Նկարէն է իր այդ ձիւղը:

մակերկրութիւնը թագաւոր Կայսրի առանձնաշնորհ է. հետեւաբար կառավարութիւնը ֆինանսական մտքով կը գործէ օրէնսդրական աշխատանքների հետ իր աշխատանքի պլաններով, բայց մանրամասն պլանի և նրա խնդրանքները գործարարութեան մէջ օրէնսդրական հաստատութիւնը չի թողարկում: Բոլորի հետեւի դա մի անձի թագաւոր Կայսրի կամքի ու վճիռի հետեւին է:

Վերադառնալով այն կարծիքին թէ պէտք է սպասել եւ կանգնել, որ կառավարութիւնը միջնայն մտքի է. սակայն պէտք է սպասել հմուտութեամբ, սպասել այնպէս, որպէսզի կարելի լինի չը սպասել նաւատորմի կենտրոնականութիւնը, կարելի լինի չը զրկել նաւատորմից մեր ափերը պաշտպանելու համար նպատակը իրագործելու: Նաւատորմութիւնից, պաշտպանելու այն միջոցը, որին կարող է զարգանալ ապագայ նաւատորմը:

Ինչպէս սովորեցնել նաւատիրներին, երբ չունեն ոչ մի ամբողջ նկարագր, երբ չունեն այն նոր տեղի նաւերը, որպէսզի ընդունել և հանուր աշխատել: Դուք անպարկուտ էք մեր նաւատորմից հին ամանի վերածնունդ, և այդ հին ամանում գուր կ'ամենում էք հարկաւոր լուրջ առաջադրուած և ընդունալի մարդկանց: Գուր գրանով կը սպասեք այն օրին, որ միջին օրս կ'ունենի և նաւատորմից մէջ: Ան ինչու կառավարութիւնը առաջարկեց իր կ'ընտրութեան ժամանակաւոր ծրագրերը, որ տալիս է միջ առաջիկային էս-կաղաւ, թէև, ձիւղ է, խառն տալիս:

Միւս կողմից եւ չը լսեցի մի հիմնական պատասխան ծովային վարչութեան գործարարների վերաբերութեամբ: Եւ խոսեցի այդ գործարարների գիտութիւնների և փորձի մասին, խոսում եմ ազգային նաւաշինութեան մասին և գրականապէս պիտի լինի, որ ծովային վարչութեան հինգ գործարարներից չորսը յարմարեցրած են մեծ նաւեր և զրահներ պատրաստելու համար: Այդ գործարարները մանր նաւեր կառուցանելու համար վերափոխելու անգին փող կը հաւատ, որ գուր մեղ չէր տայ: Եւ ինչպիսիք մեծ թվով ականանաւոր պէտք է շինել, որ այդ բոլոր գործարարները աշխատեն: Իսկ պահել այդ գործարարները փակված—մեծ շնորհութիւն կը լինի մի աղաքն ապուստիստական համար, որովհետեւ նրանց նիւթի և տեխնիքական գիտելու ոյժերի պահպանութիւնը կարճեալ տարեկան ձեռ երկու մի-լին:

Այդպէս, նաւաշինութեան կանգ առնելու պատճառով, կանգ առնելու նաւ գործարարները, եթէ այդ աշխատանքը դուր չէր տայ, կ'ընչեցնէր ոչ միայն ուսուց աշխատանք, այլ և ապագայ նաւատորմից: Այդ պէտք է գիտեալ և դրան պէտք է գիտակցաբար վերաբերվի:

Առում են, որ աշխատանքը կանգ կուտէ միայն մի տարի: Եւ դրան չեմ հաստատում: Եթէ փող չէր յատկացվում, գրանով աշխատանքները զարգացնում էք շատ տարիներով: Ռուսական նոր նաւատորմի կառուցանելու գաղափարները այն ասանկան դա-նազանակերպ են, որ նրանց վերաբերութեանը չեն պայմանաւորում նախահաշիւը մտնելու ժամանակ ոչ միայն զարկ տար-վայ, այլ և շատ տարիներին համար: Մասնա-գիտական նաւաշինութեան գործը էլ կա-րող լուծելի մեծ ժողովում, այստեղ հար-կաւոր է հաւատ և վստահութիւն զէպի վարչութիւնը ու այն անձերը, որոնք կանգ-նած են վարչութեան գլուխը: Դժբարեա-բար, այդ վարչութեան վրա ընկաւ անցեա-լի ամբողջ բեռը: Այդ վարչութեանը մասնու-լումն էլ անհանդուր են ծեփաւոր վարչու-թիւնը: Նրան աշխատել էլ կ'աշխատանքներ են անում անցեալին համար: Կարծում եմ, որ այդպիսի պայմաններում նաւատորմից երեքը չի կառուցվի: Երբ վարչութիւնը ըն-թեւում է վերակազմելու ուղիով, երբ նա ընթանում է անկեղծօրէն և խորապէս ոգե-րով նրան գործը չը տալով նիւթական ոյժեր—մեծ սխալ է: Դուք յաւիտեան յա-հիտեղեց հանգչում էք վարչութեան մէջ աղիւղ ոգևորութիւնը և կենդանի ոգին:

Երբ նաւաշինական նախախնդարութեանը անհամաձայնութեան առիթով են պլանը է ասեմ, որ դա բոլորովին այդ-պէս չէ: Երբ թագաւոր Կայսրը նոր կար-գաւորութիւն արեց, որ պետութեան պաշտ-պանութեան ընդ տեղեւորութիւնը և նրա գործարարութիւնը կենտրոնանան մի-նիստների խորհրդի հետքում, այն օրվա-նայն այդ առիթով կառուցվում է ընդհա-նուր համաձայն մեծ աշխատանք, իսկ այժմ ընդունված՝ կ'ընտրութեան ծրագրի ի-մասնաւոր եւ բացատրելի եմ նախկին նիստում:

Ընդ մինչ եւ պէտք է նկատեմ, որ պի-տական պաշտպանութեան յանձնաժողովը երեքը չէ հեղուկ այն եզրակացութիւնը, որին յանգեց և խմբագրական փոխանա-ժողովը, որ ազատ էսկադրա պետութեանը անհրաժեշտ է:

Վերջի վերջոյ, ի հարկէ, եւ ինձ դուր եմ այն մարդը պաշտպանի դերում, որին սկզբում արգէն դատապարտել են: Եթէ եւ յանձն առայ այդ ծանր խնդրը, այդ այն պատճառով, որ եւ բնաւ չեմ հանդիսանում որեւէ մէկից նշանակված պաշտպան, այլ պաշտպան եմ խոչի թեկադրութեամբ և նրա համար, որ այստեղ ներկայ դատաւոր-ները նաւատորմի թշնամի չեն, և ոչ թէ ատեղութեամբ, այլ ցրականութեամբ են նայում Անգլիայի ինքնաւոր դրօշակի վրա:

Խոչի պարտականութիւնն է ասել ձեռք, որ երբ դուք մերժեք դրա յատկացնել, Ռու-սաստանը միջազգային դրութեան մէջ դուրս կը գալ կրկնակի փոքրացած: Զեր հասց-րած հարուածը Պետրոս Մեծի մահակի հարուածը չի լինի. դուք ձեր հարուածով վայր կը ձգեք ծովային մինիստրութեան, բանտորի ձեռքերից աշխատանքի իսկական զէնքը, վայր կը ձգեք կենդանի ոգին: Վեր-ջապէս, դուք ձեր վճիռով կառավարութիւ-նից, որին հրամայված է ստեղծել պետու-թեան պաշտպանութեան պլան և որը մեծ աշխատանք է թափում դրա վրայ, կը լսեք նրա շինութեան ամենալայնը քարերից մէկը:

Եւ կարող էի վերջացնել, բայց ցանկա-ցայ, որ դուք լաւ հասկանալի, որ, ինչ որ եւ ասացի, նրա համար չէ, որ ձեռք հեռ միջնայնեպ ստեղծեն: Զեր վճիռը ազատ է, բայց եւ չեմ կարող չը կրկնել, որ այդ վճիռը, այդ միջոցով մի քայլ յետ կը մզէ այն նպատակը, որին ձգուած է կառավարութիւնը երկար տարիների ըն-թացքում: Ժողովուրդների աշխատանքին այժմեան մրցութեան ժամանակ այժմեա-նակ յայտարարել կորստաբեր է: Այն եր-կրկնելու, որոնք ուժեղ հարուածների են-թակա են եղել, իրանց կենդանութիւնը ցոյց են տուել միայն այն ժամանակ, երբ մեծ եւանդիլն և յօժարակամ աշխատել են իրանց վերածնութեան գործին համար: Այդ յայտարարումը, կանգ առնել ինձ նոյն օրին է դուռնում: Եւ վստահաւոր է այն պատ-ճառով, որ մեր առեւտրական ընտրութեան է-թեան մէջ որոշ տեսակի հակում կայ յա-պտղուի: Եւ համաձայն եմ Դուռնայի ան-գամ Մարիովի հետ, որ մերն այստեղ կ'իկ-կինք ոչ պերճախօս ֆրագներ: Համար: Ոչ մի փառանքի ֆրագ եւ չեմ ցանկանում արտասանել: Այս քաղկին չիւրում եմ ուս-սական նաւատորմից անդիտող՝ Պետրոս Մեծի հետքերը, որի ժամանակ առաջինը լսվեց ուսու շինարարի կացնի հարուածը: Ուսուց նաւաշինարարներում: Այդ խօսքերը մեր պէտք է շարունակ լինեն: Ժողովու-րդական գաղափարները անդամ մահվան հա-ւասար է:

ԱՆԻՐԱՍՏԻ ԶՈՒՊՐՈՎ

Ռուսաց հասարակութիւնը, գրականու-թիւնը և գիտութիւնը մի ծանր կորուստ ունեցաւ: Նշանաւոր տնտեսագէտ և Մոսկ-վայի համալսարանի պրոֆէսոր Զուպովի մահվանը, որ տեղի ունեցաւ նորից Միւս-կիւնում: Կորուստ ոչ միայն ծանր է հա-մարվում, այլ և անխնայարկելի, որովհե-տեւ Զուպովի անունը սերտ կերպով կապ-ված է ուսու հասարակականութեան հետ վերջին 30 տարի ընթացքում:

Յանձնի նրա մեծ կորուստ ունի և ուս-սաց առաջադէմ մամուլի համակերի օր-գան «Рыс. Вѣд.» թերթը, որ կարճ ժա-մանակամիջոցով կորցրեց մի քանի տա-ղանդաւոր աշխատակիցները: Զուպով այդ լրագրի բնիցմաւոր աշխատակիցներից մինն էր:

Եթէ Զուպովը—շատ ճիշտ կերպով նկա-տում է Պետր Ստրուվին—կարողանար ամբողջովին նուրբիլ գիտութեան, նրա գիտական գործունեութիւնը կը տար ուս-սական գիտութեան բոլորովին բացառիկ ստեղծելու: Եւ ունէր պայծառ և ճշգրիտ միտք, խոր անալիզի և կրիտիկայի ձիրք: Բայց կենսից, ուսուական հասարակական կենսից մաս-մաս էր պատասխան նրան: Նա նշանաւոր գիտնական էր, բայց և աւելի նշանաւոր մարդ է գործել էր: Դիտականի և մարդի այդ գուրգուրութիւնը ստեղծել էր Զուպովից գիտութեան և հասարակական իրականութիւն մի անմասն ուսուցիչ: Եւ այն-քան շատ բան տուց երիտասարդութեանը և որին երիտասարդութիւնը այնքան ճիշտ կերպով գնահատում էր: Բայց նա և միայն երիտասարդութեան ուսուցիչ չէր: Նա ու-սուցիչ էր և գիտնական ու գործնական աշխատանքներից այն լայն խմբի համար, որոնց հասարակական աշխատութեամբ ստեղծ-վեց գիտնական վիճակագրութիւնը, ուս-սական կուլտուրայի նշանաւոր և ինքնու-րոյն այդ աղիւղները:

Հրապարակախօսութեան մէջ նրա անու-նը միշտ կապված է այն անգին կուլտու-րո-պատկանական աշխատութեան հետ, որ կա-տարեց 80-ական և 90-ական թւականներին «Рыс. Вѣд.» լրագրի: Հանգուցեալը այդ օրդանի ստեղծողներից մինն էր:

Վերջապէս ամբողջ Մոսկույի գիտել, թէ ինչ էր Ա. Զուպովը իրեն մարդ:

Հանգուցեալը մարմնացած բարութիւն էր, բայց բարութիւնը համակված անհիւս-նաբարեկամ ոյժով: Երբ բարձրացնում էր ուրիշները մինչև իրան: Այդ բարութեան և բարոյական ոյժի միակտորութեան մէջ կապնում էր այն անգին բարոյական հե-ղինակութեան էութիւնը, որ վայելում էր հանգուցեալը:

Դիտական, ուսուցիչ, գործիչ, մարդ—ձուլվում էին հանգուցեալի մէջ ի մի և ստեղ-ծում մի գարմանակի մայրիկ կենդանի դէմք, որի մասին երիտասարդական յի-շատակը—մեք հաստատեցաւ ենը—կանցնի սերնդից-սերնդը: («СЗВВ»)

